

Onze merkwaardige kalender: een verhaal van boeren, keizers en pausen

Prof. Henny J.G.L.M. Lamers

Sterrenkundig Instituut , Universiteit van Amsterdam

Wij vinden onze kalender normaal, maar eigenlijk is hij heel vreemd. De maanden hebben een onregelmatig aantal dagen, elke 4 jaar is er een schrikkeljaar, behalve aan het begin van een nieuwe eeuw, en dat weer met uitzondering van de eeuwjaren die je door vier kunt delen. Wist U dat het jaar 2000 een schrikkeljaar was omdat het een uitzondering op een uitzondering was? Waarom hebben we zo'n rare kalender?

Deze voordracht gaat over het ontstaan van onze curieuze kalender. Het begon bij nomaden en Egyptische boeren 4000 jaar voor Christus, die een jaar hadden van 12 “manen” dat daarom 354 dagen duurde. Een farao wilde schrikkeldagen invoeren, maar dat werd geblokkeerd door de priesters. De Romeinen voerden maanden in van afwisselend 30 en 31 dagen. Zij noemden de maanden naar hun goden en begonnen te tellen vanaf de lente, dus met Mars (maart). Maar Julius Caesar en keizer Augustus wilden ook maanden met hun naam (juli en augustus) en gooiden het systeem overhoop, ten koste van de laatste maand van het jaar: februari. Dat leidde tot opstanden, want het volk dacht dat hun leven daardoor korter duurde.

Later gingen de pausen er zich mee bemoeien, want de Romeinse kalender bleek niet meer te kloppen: het werd lente niet meer rond 1 maart maar op steeds eerdere datum. Daardoor viel ook Pasen niet meer op de juiste dag. Dat ging niet zonder ruzie want “God is de baas over de tijd en daar mag de mens niet aan tornen”. Uiteindelijk heeft Paus Gregorius in 1582 de knoop doorgehakt en voerde hij de kalender in die we nog steeds gebruiken.

Maar veel landen wilden daar niet aan: ze hadden immers niets met de paus te maken! Duitsland en Engeland voerden de Gregoriaanse kalender pas 200 jaar later in, en Rusland pas in 1917. De orthodoxe kerk nog steeds niet! En Nederland? Hoewel we grotendeels protestants waren werd die nieuwe kalender meteen in 1582 ingevoerd, want wij dreven een lucratieve handel met Italië en dan is het onhandig als je verschillende kalenders gebruikt.

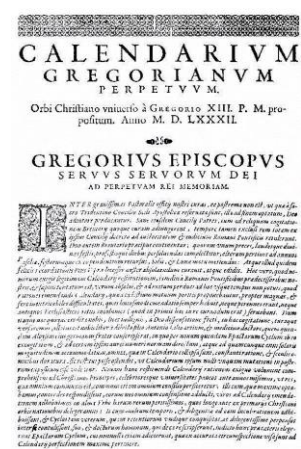
farao

Keizer Augustus

Paus Gregorius XIII

Pauselijke bul

Prof. Henny Lamers, Universiteit van Amsterdam

email: h.j.g.l.m.lamers@uu.nl website: hennylamers.nl